

PROGRAM FÖR SKANSTORGET

HAGA I GÖTEBORG, PROGRAMSAMRÅD NOVEMBER 2014

Programområdet ligger utanför Vallgraven i södra delen av Haga

Skanstorget, nuvarande utseende

INLEDNING

BAKGRUND OCH SYFTE

Sedan 1960 har ett flertal tankar funnits om att rusta upp Skanstorget men endast få av dessa har realiserats. De senaste åren har behovet av nya bostäder ökat. Byggnadsnämnden har givit stadsbyggnadskontoret uppdrag att upprätta ett program för Skanstorget. Syftet med programarbetet är sammanfattningsvis att studera hur en komplettering med bostäder och verksamheter kan utföras för att bidra till ett torg med liv under dygnets olika delar, avskärmat från trafikbuller. Torget har en stor potential att utvecklas till en attraktiv mötesplats för dem som bor i omkringliggande stadsdelar men också för alla andra göteborgare och tillresta. Programmet syftar till att studera en förändrad markanvändning för delar av torget genom en komplettering med bostäder och verksamheter samt upprustning av torget. Kompletteringen med bostäder och verksamheter utgår från strategierna i översiktsplanen för Göteborg liksom från grundtanken i kommunens utbyggnadsstrategi som innebär att staden skall förtätas i kollektivtrafiknära lägen. Upprustningen innebär en rad olika insatser som kan lyfta intrycket och erbjuda besökarna en skönare och tryggare torgvistelse samt förbättra tillgängligheten.

Viktiga programfrågor är kulturmiljön som utgör riksintresse för kulturmiljövården, trafik, parkering, torgets framtida användning och del i en sammanhållen stad med attraktiva allmänna platser och stråk.

Programmet för Skanstorget kommer att utgöra ett planeringssunderlag för kommande detaljplanearbete.

Programmet syftar till att studera en förändrad markanvändning för delar av torget genom en komplettering av bostäder och verksamheter samt åtgärder för upprustning.

Inriktningen är ett bilfritt torg med nergrävt parkeringsgarage, både för de nya bostädernas och verksamheternas behov och för att ersätta befintliga parkeringsplatser på torget.

SOCIAL KONSEKVENSANALYS - KUNSKAPINHÄMTNING

Genom utredningar, kartavläsning och workshoparbete, med personer som är verksamma i området, samlas information som struktureras under aspekterna *Sammanhållen stad*, *Samspel*, *Vardagsliv* och *Identitet*. Materialet analyseras sedan för de olika nivåerna *Byggnad och Plats*, *Närmiljö*, *Stadsdel*, *Stad* och *Region*. I analysarbetet för Skanstorget användes även material från en sk. ”stadssittning” som arrangerades av Stads-museet på själva Skanstorget.

”Stadssittning” på Skanstorget

UTGÅNGSPUNKTER FÖR PROGRAMMET

Översiktsplanen

Enligt översiktsplanen ska Göteborgs sk *mellanstad* kompletteras med arbetsplatser och bostäder för att utvecklas mot en större blandning och en levande stadsmiljö. Tillkommande bebyggelse ska stärka den befintliga stadsstrukturen och skapa en stad som uppmuntrar till vistelse för alla. Göteborg ska ytterligare utvecklas och ge möjlighet till ett rikt stadsliv som kännetecknas av komplexitet, med många funktioner och en visuell mångfald.

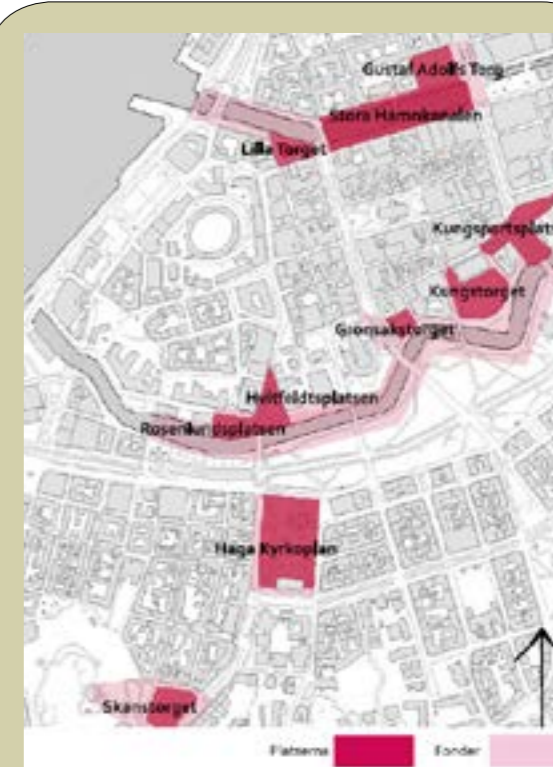
Budget 2014, Mål- och inriktningsdokument

Kommunfullmäktiges budget utgör Göteborgs Stads övergripande styrdokument och syftar till att styra utvecklingen av staden. Ett mål- och inriktningsdokument för Byggnadsnämnd, Fastighetsnämnd och Trafiknämnd ingår i budgeten.

- Hållbar tillväxt är nyckelordet och stadens planering ska utifrån från de tre hållbarhetsperspektiven, det ekologiska, ekonomiska och sociala perspektivet.
- Stadens offentliga rum ska stimulera till möten mellan människor i alla åldrar.
- Stadsrummet ska stimulera till spontana kulturyttringar och ge utrymme för kreativitet.
- Göteborg ska vara en bra plats för barn. All stadsutveckling och byggnation ska ske utifrån ett barn- och ungdomsperspektiv.
- Tillgängligheten till stadens gemensamma rum ska säkerställas och utvecklas i kommunens planeringsarbete.
- Människors olika behov måste tas tillvara när det gäller stadsförnyelse och övrig samhällsutveckling. Vi ska satsa på fler fysiska mötesplatser i Göteborg för att skapa bättre förutsättningar för en god samhällsgemenskap.

Parkeringspolicyn

I oktober 2009 antog Kommunfullmäktige Parkeringspolicy för Göteborgs stad. Målsättningen med parkeringspolicyn är att den ska medverka till att staden ska vara tillgänglig för alla. Parkeringspolicyn ska uppmuntra till att fler väljer kollektivtrafiken eller cykeln framför bilen. Policyns inriktning är att innerstaden bör bibehålla ungefär samma antal bilplatser som idag. Dessa platser kan dock behöva omfördelas för att t.ex. ge plats för nya kollektivtrafik- och cykelstråk, förskönade stadsmiljöer eller prioritering av andra slag av parkering. I takt med att kollektivtrafiken byggs ut ges möjlighet att minska antalet bilplatser i områden i anslutning till god kollektivtrafik.

Olika offentliga rum och karaktärer

Skanstorget är beläget mellan stadsdelarna Haga, Annedal och Kommendantsängen, längs ett stråk som utvecklas och förbinder Vasagatans västra del med Linnéplatsen/Linnégatan. För att kunna åstadkomma en kvalitetshöjning och utveckla Skanstorget till att bli en trygg och angenäm plats att vistas på så behövs en blandning av bostäder och verksamheter så att platsen befolkas under olika tider på dygnet.

En av de saker som karakteriserar en stad är variationen i offentliga och halvoffentliga rum. Det offentliga livet och de offentliga miljöerna i en stad spelar en viktig roll i stadens attraktivitet. En viktig del i arbetet med stadens utveckling är bla att beskriva och förtydliga stadens olika platser och torg och förhålla sig till de förväntningar och anspråk som finns. Göteborg är en stor stad med många offentliga rum som fyller olika behov och har olika utseende.

Götaplatsen fylls av folk vid fest, evenemang och demonstrationer. Här det årligen återkommande Göteborgsvarvet, en folkfest för hela staden.

FÖRUTSÄTTNINGAR

Kulturhistoria

Det Göteborg som grundades 1621 skulle aldrig förloras i krig. Därför uppfördes staden innanför tjocka stenmurar, med ländrier och jordbruk utanför som försåg stadens invånare med mat. Starka befästningar var nödvändiga i stadens försvar och Skansen Kronan uppfördes som en del av dessa. Skansberget var under denna tid kalt.

Haga blev den första planlagda förstaden i Göteborg och söder om Haga låg Kommendantsängen som ägdes av kronan, inte av staden. Delar av den arrenderades dock till förmögna göteborgare, som i mitten av 1700-talet hade stora trädgårdsanläggningar på marken.

1800-talet innebar genomgripande förändringar för områdena kring Skansberget. Haga växte snabbt pga. den stora inflyttning som skedde från landsbygden i och med industrialismen, vars byggnader lades i staden. Den påkostade Korsettfabriken på Skansberget södra sluttning är ett sådant exempel. Kommendantsängen förvärvades av staden från kronan i slutet på seklet och man började bebygga marken med stenhus. På så vis började Skanstorget gränser mot söder definieras.

Det fanns flera torg i Göteborg vid den här tiden, men inget av dem låg i närheten av stadsdelarna vid Skansberget. På Kommendantsängen fanns obebyggd mark fanns och denna togs nu i anspråk för torgbildningen. Platsen fick namnet Skanstorget och en rund saluhall, i folkmun kallad Spottkoppen, uppfördes på torgets mitt.

Arbetarrörelsen och även frikyrkorörelsen började använda Skanstorget som offentligt rum redan kort efter torgets födelse.

I början av seklet lades mycket kraft på att lyfta fram både Skansen Kronan och Skansberget. Nu tillkom även mur och terrass, och 1915 stod parken klar.

Arbetarrörelsen flyttade successivt från Skanstorget till Järntorget och konkurrens från andra torg gjorde att kommersen på torget minskade. År 1941 revs därför saluhallen.

I och med en ökande bilism breddades Sprängkullsgatan/Övre Husargatan på 1960-talet, vilket förstärkte barriären mellan torget och dess östra sida. Fler bilar innebar också ett ökat behov av parkeringsplatser och bilarna kom på så vis att successivt ta över Skanstorgets yta.

Skansen Kronan, liksom flera av träbyggnaderna i Haga längs torgets norra sida, är byggnadsminnesförklarade och torget med omgivning ingår i riksintresse för kulturmiljövården.

Arkeologi

Skansberget väster om programområdet utgör fornlämningsområde och Skansen Kronan utgör fast fornlämning. Torgytan ligger inom influensområde för fornlämningarna men på själva torget finns inga registrerade lämningar. Terrassmuren väster om torget är uppförd i början av 1900-talet.

Bilden illustrerar Kommendantsängens funktion som slätteräng. Den är tagen 1896, ungefär på platsen som skulle bli Skanstorget. Området var landsbygd och användes under lång tid i jordbruket.

Bilden visar Skanstorget med torghandel och saluhall, ca 1920. Grönska börjar komma på Skansberget. Korsettfabriken syns till vänster i bild

På en karta från 1872 kan man se det blivande Skanstorget med omnejd.

FÖRSLAG

Huvudfrågan i programmet är hur vi ska vitalisera Skanstorget och möjliggöra fler bostäder och lokaler i detta centrala läge. Boende och verksamheter bidrar till till ett livfullt torg som upplevs tryggt under dynets olika tider.

Torget funktion som allmän mötesplats för både närboende och tillresta behöver stärkas. Genom ett underjordiskt parkeringsgarage kan torget frigöras från parkerade bilar och en stadsmiljöupprustning genomförs.

In- och utfart till parkeringsgaraget föreslås i berget norr om Korsettfabriken och tillfart sker då via Kastellgatan som utformas som gångfartsområde. Här sker även angöring och korttidsparkering.

Förslaget är att komplettera med bostäder och lokaler i en ny byggnadsvolym mot Övre Husargatan och Kastellgatan. Byggnadsvolymer innehåller bostäder samt lokaler i de två nedre planerna och ansluter till omgivande bebyggelses höjd med två våningar mot Haga och sex våningar mot Kommendantsängen.

Byggnadsvolymens placeringen längs Övre Husargatan bidrar till en god ljudmiljö på det idag bullerstörda torget och vistelseytorna vid Skansberget. Terrasserna erbjuder ytor för de boendes utevistelse vilket innebär att ingen del av torget privatiseras före detta ändamål.

Den gröna terrassen vid Skansberget fot utvidgas åt öster för att kunna inrymma lokaler tillgängliga från torget och för att utöka de gröna solbelysta ytorna. Lokalerna och ev utserveringar tillvaratar soluset under förmiddagar och bidrar till stadslivet genom nya målpunkter kring torget. Torgets ”godsida” mot Haga görs bilfri och bildar liksom bebyggelsen i söder en fond i stadsrummet.

Nuvarande trappa till terrassen ersätts med en ramp för fullgod tillgänglighet. En ny generös trappa anläggs från torgytan upp till terrassen och erbjuder såväl sittmöjligheter som plats för t ex kulturella aktiviteter. Torgytans lutning gör den väl lämpad för publik med goda siktvinklar upp mot trappan och terrassen.

Övre husargatan utformas för att stärka upplevelsen av att man rör sig över torget. Detta ger bättre samband med de befintliga verksamheterna längs gatan och bedöms bidra till sänkta hastigheter. Dagens busshållplatsen vid Pilgatan föreslås flyttas söder ut till nordöstra delen av Skanstorget.

Med hjälp av inspirationsbilder och enkla illustrationer vill vi visa hur torget skulle kunna komma att se ut och fungera när de parkerade bilarna är borta och trafiken runt torget lagts om.

I det fortsatta arbetet efter programmet kommer utformningen av både bebyggnad och torg att behöva studeras vidare och fördjupas genom sk parallella arkitektupdrag eller en arkitektävling.

Idag: Parkerade bilar fyller Skanstorget och omkringliggande gator.

Trafik

Under 2011 lät Stadsbyggnadskontoret genomföra en trafikutredning för Skanstoret och anslutande gator. Utredningen omfattade även parkeringssituationen i området. Totalt har Skanstorget med angränsande gator cirka 185 parkeringsplatser och beläggningen är hög.

Enligt Göteborgs Stads Parkeringsbolag bör ett rationellt garage under torget utföras i två plan med in- och utfart i berget norr om korsettfabriken. I ett sådant garage skulle cirka 165 parkeringsplatser kunna anordnas per plan. Med två plan skulle även platser för cirka 130 bilar kunna anordnas som alternativ parkering för boende i närliggande område Olivedal där en stor del av parkering sker på gatumark. Därmed skulle en del gatumark kunna fria göras från parkerade bilar.

Bullerberäkningar visar att en byggnadsvolym enligt programskissen ger en god ljudmiljö på torget liksom på övervägande del av bostädernas uteplatser. Åtgärder för skärmning eller riktlijer för utformning av bostäderna kan krävas för att tillgodose dagens krav gällande trafikbuller.

Den i programmet skisserade utformningen av Övre Husargatan visar en lösning där känslan av torg råder. Känslan av att trafiken förs över torget bör kunna bidra till sänkta hastigheter. Om trafiksituationen trots ombyggnationer utvecklas så att bullernivåerna inte klaras skulle fasaden kunna förses t ex med en genomsiktig skärmning mot Övre Husargatan. En sådan skärm medger goda ljusförhållanden vid fasaden bakom och kan även innehålla inslag av vegetation.

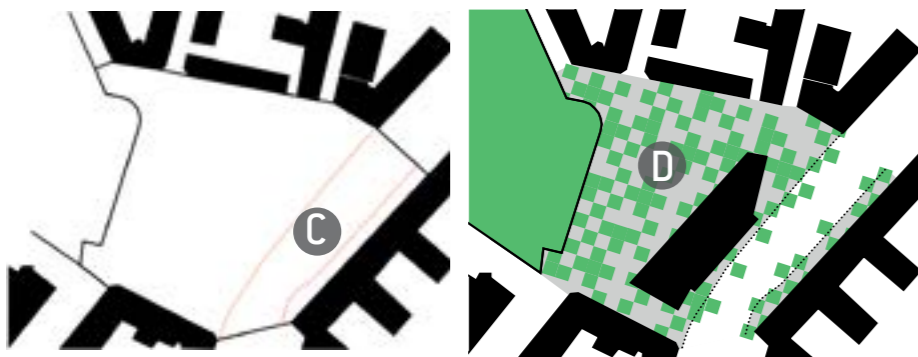
Luftkvaliteten vid Övre Husargatan påverkas i stor utsträckning av biltrafiken på Övre Husargatan som är en betydande infartsled till centrala Göteborg. Situationen avseende personbilar har förbättrats genom de nyligen utförda ombyggnaderna men fler bussar har tillkommit. Göteborgs stads trafikstrategi siktar på 25 % mindre trafik.

Miljökvalitetsnormerna för svaveldioxid och PM10 (partiklar) överskrids inte men normerna för kvävedioxid riskerar att överskridas avseende timmar och dygnsmedelvärde men inte för årsmedelvärdet.

Frågor och idéer att utreda vidare i detaljplan och gestaltungsprogram

Planskisser: Principer för placering av byggnadsvolymer och utformning av stadsrummet

A Befintlig terrassmur vid Skansberget flyttas österut och ger en större plan grönyta en nivå upp från torget. En multifunktionell yta för lek och rekreation mm eller scen för tillfälliga konstnärliga uttryck.

B Den nya byggnadsvolymen placeras på torget istället för i kanten av det. Viktiga siktlinjer sparas genom byggnadens planform och terrassering.

C Befintlig trafik längs Övre Husargatan går över torget istället för bredvid. En busshållplats placeras i nordöstra delen i anslutning till busskörfälten.

D Skansbergets grönska präglar utformningen av torget som inriktas på att stärka rumsligheten och upplevelsen av ett sammanhängande torg med de historiska gränserna som ram.

Volymstudie: Skanstorget från norr

Skanstorget har stor potential att bli en mötesplats, beläget på ett stråk som utvecklas mellan Vasagatans västra del och Linnéområdet. I stadsdelen finns få soliga, öppna och plana aktivitetsytor. Platsen har därför stor betydelse för stadsdelen med viktiga kvaliteter att bevara och utveckla.

Sektion: Skanstorget från norr med underjordiskt garage

Idag avgränsas torget på alla sidor av bilkörfält. När torget åter blir ett stadsrum kan människor stanna till istället för att bara passera förbi som idag. Trottoaren med uteserveringar längs Övre Husargatan bör utformas som sammanhängande med torget. Byggnadsvolymen anpassas i höjd från två våningar mot Haga i norr till sex våningar mot söder. Den historiska siktlinjen längs Husargatan bevaras liksom delar av vyn mot Skansberget.

Frågor och idéer att utreda vidare i detaljplan och gestaltungsprogram

Skanstorget är en av entrépunkterna till Skansberget och det är viktigt att förstärka denna funktion. Torgets utformning måste på ett tydligt vis hantera både mötet med Skansberget och fasaderna från olika tidsepoker som utgör torgets väggar. Skansbergets grönska fortsätter och bli en del av torget gestaltning - en tydlig grön karaktär där sittbänkar och odlingsbäddar tar upp höjdskillnader. En medvetet utformad belysning är avgörande för upplevelsen av trygghet och är ett sätt att binda samman torget med Skansen Kronan och dess kringtytor.

Fotomontage: Skanstorget från Skansberget

A Torgytan som allmän plats - ett tydligt och grönt stadsrum med möjlighet till rekreation genom både vila och aktiviteter. Kommersiella verksamheter och kulturella uttryck ges utrymme.

B Terrassen vid Skansbergets fot utvidgas till en allaktivitetsyta med god överblick och större möjlighet till direkt solljus.

C Takterrasser ger de boende plats för utevistelse och möjliggör inslag av grönska på tak. Fasaden mot Övre Husargatan kan förseas med tex en glasad skärm för bullerreduktion.

D Lokaler under terrassen vid Skansbergets fot kan ge ytterligare målpunkter och bidra till aktivitet på torgets västra del och till att stärka stråket över torget

Fotomontage: Skanstorget från Sprängkullsgatan

Foto: SWECO

KONSEKVENSER

Programområdet är av riksintresset för kulturmiljövården. Ett riksintresse är ett allmänt intresse som bedömts vara av nationell betydelse och ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dess värden. Programområdet ingår också i kommunens bevarandeprogram.

Området kring Skansen Kronan är fornlämningsområde och Skansen Kronan utgör i sig en fast fornlämnning och statligt byggnadsminne.

Stadsbyggnadskontoret har genom en sk. behovsbedömning bedömt att en miljökonsekvensbeskrivning inte behöver upprättas i detta skede. Bedömning är avstämd med Länsstyrelsen 2012-09-28. Länsstyrelsen har därefter angivit att aspekterna: social miljö, ljudmiljö samt kulturmiljö behöver konsekvensbeskrivas.

Förslaget medför att Skanstorget med omgivande lokalgator frigörs från parkering. Torgytan utvidgas till att omfatta lokalgatorna och där trafik tillåts tillämpas principerna för gångfartsgata. Korttidsparkering och angöring behålls längs Övre Husargatan och Kastellgatan.

Trafikbullernivåerna på torgytan sänks genom den tillkommande bebyggelsens avskärmande effekt och samtidigt bibehålls kontakt mellan torgytan och Övre Husargatan genom den tydliga öppenheten i nordöstra hörnet. Öppenheten bidrar även till att den visuella kontakten med Skansen Kronan bibehålls längs delar av Övre Husargatan.

Privatiseringen av allmän plats minimeras genom att ytor för de boendes utevistelse tillskapas på takterrasser.

Genom att terrassen vid Skansberget fot utvidgas medges ytterligare kommersiella lokaler samt större oupphöjda och solbelysta ytor med grönska. Höjdskillnaderna och torgets naturliga lutning ger möjligheter till överblick vid olika typer av evenemang.

Genomförande och Ekonomiska konsekvenser

Vitaliseringen av Skanstorget bygger på att dagens parkeringsytor frigörs och görs tillgängliga för allmänheten. Marken inom programområdet är i kommunens ägo men den del som upptas av den tillkommande byggnadsvolymen omvandlas i och med förslaget till privat kvartersmark.

Lokalerna under terrassen vid Skansbergets fot bör utgöra 3D-fastigheter med privata ägare men med allmän plats ovanpå.

Garaget är en kommunal angelägenhet. Parkeringsbolaget erhåller intäkter i form av parkeringsavgifter och bedömer att ett rationellt garage bör innehålla ca 330 platser i två plan.

Nollalternativ

Om förslaget inte genomförs medför det att parkeringen blir kvar på torget och fortsätter prägla platsen. Man tar då inte vara på torgets potential som en del i ett attraktiv stråk och mötesplats för människor att vistas på.

Programarbetet och processen

Vad är ett planprogram?

Syftet med ett planprogram är att utreda lämplig markanvändning på en plats samt att översiktligt behandla frågor som bebyggelsestäthet, trafik, miljö och genomförande. Det färdiga programmet anger kommunens avsikter med platsen och utgör grund för kommande detaljplanering. Syftet med samrådet av programmet är framförallt att inhämta ytterligare information och synpunkter.

Programsamråd

Samrådet pågår fr o m 2014-11-05 t o m 2014-12-16. Under samrådstiden finns förslaget utställt på Stadsbyggnadskontoret, Köpmansgatan 20. Besökstid dagligen kl. 08.00 - 16.30 (ej lör- och helgdagar). Förslaget finns även utställt på Linnéstadens bibliotek, Tredje Långgatan 16, öppet: mån-ons 10 - 19, tors-fre 10-17 samt på Stadsbyggnadskontorets hemsida: www.goteborg.se/planochbyggprojekt

Skicka dina synpunkter skriftligt **senast 2014-12-16** under adress Byggnadsnämnden, Box 2554, 403 17 Göteborg, eller via e-post sbk@sbk.goteborg.se. Ange namn och adress samt ärendets diarienummer 0912/04.

Information om förslaget kan lämnas av Jan Aleby, tfn 031-368 17 81 eller Marcelo Arancibia, tfn 031-368 19 82.

Fortsatt arbete

Efter att programmet har varit ute på samråd och inkomna synpunkter övervägts och sammanställts, kan byggnadsnämnden ta ställning till inriktning i det fortsatta arbetet. Därmed kan detaljplanearbete påbörjas för programområdet.

Vill du läsa mer?

Hela programhandlingen med underlagsmaterial finns utställt på Stadsbyggnadskontoret och Linnéstadens bibliotek samt på kommunens hemsida: www.goteborg.se/planochbyggprojekt

